

Naši dopisi.

bomo vsi složno ravnali, zdaj pa moram žalibog naravnost reči, da sem uže ob upanje, da bo to tudi na tem polji kdaj mogoče“.

Nadalje je dokazal dr. Rieger, da vladna predloga o stranskih železnicah ni družega nič ko cela vrsta pooblastil, katera hoče ministerstvo dobiti od zbornice poslancev, da potem dela po svoje. Najhuje pri tem je pa to, da si hoče vlada pridržati prostost, da posameznim družbam (zádrugam) sme poboljškov dajati popolno po svoji volji. Kamo pridemo, če bi postavo dajalni državni zbor vladi dajal pravico oproščevanja davkov in da bi sama za-se delala finančne postavave?

Dalje je rekel Rieger: „Drug, nekaj bolj skrit, nekaj pa javen ugovor je ta bil: Državni zbor mora postavo tako sprejeti, kakor jo vlada predlaga, kajti če je ne sprejmemo tako, je drugače ne bo, ker je vlada ne bo cesarju priporočila v potrjenje. Take besede so se v tej zbornici uže večkrat od ministrov slišale. Mi se moramo pa z vso odločnostjo braniti temu, da bi sploh ministerstvo kake postavave, sklenjene po obeh državni zbornicah, ne hotelo predložiti v potrjenje. Jaz mislim, da mu je to dolžnost. Ako tega ne stori, bi se postavilo više od postavodajalstva (državnega zbora), kar bi bilo naravnost nasprotno vsakemu ustavnemu načelu. Krona (cesar) ima pravico, postav ne potrditi; al da bi se kaka v državnem zboru sklenjena postavava sploh ne predložila kroni, bilo bi to toliko, kakor da je uže ministerstvo postavo zavrgla. Če se ministertvu ne zdi prav, da bi kaka postavava prišla v veljavo, je njegova dolžnost reči: ta postavava se ne vjema z mojim prepričanjem, toraj raje popustim vladno krmilo, naj si krona izbere drugo, do katerega ima zbornica zaupanje. Al da ministerstvo misli, da ima pravico, postavave, po obeh postavodajskih zbornicah veljavno sklenjene, ne predložiti za potrjenje, to je čisto nov „konstitucionalizem z avstrijsko marko“, o katerem ne želim, da bi se nam večkrat pokazal. To priča, da smo v konstitucionalizmu še zeló mladi in da nam tudi ni zmerom sveto pismo“. — Po tej zeló ostri izjavi je rekel dr. Rieger, da bo glasoval za vladno predlogo, al le zato, ker je nekaj vendar bolje ko prav nič.

Mnogovrstne novice.

* *Bismark o Slovanih.* „Deutsche Revue“ pripoveduje sledečo anekdoto: Bismark je pripovedoval, kako mu je, ko je v Petrogradu bil, nekaj „mužik“ drzno na pot stopil in se mu ni hotel nikakor umakniti, dokler ga ni on iz poti porinil, da je v blato padel. Na to ga je kmet oproščanja prosil. K tej pripovedki je Bismark dostavil sledečo opazko: „Tako je z vsemi Slovani, ki se ne spametijo poprej, dokler niso tepeni“. Oficijozni Bismarkov časnik „Nordd. allg. Zeitg.“ hitel je objaviti, da cela ta pripovedka je izmišljena, v kateri ni besedice resnice. — Kdo verjame popravek?

* *V cesarski denarni kovnici so lansko leto izkovali sledeči sreberni in zlati denar:* Srebernega denarja: tolarjev po dva goldinarja 73.953, — srebernih goldinarjev 37 milijonov in 485.342 in srebernih svetinj (po 2 gold.) 477.090; srebernih desetih so iz dvajsetih prekovali 483.000. Trgovskega denarja: 1 milijon in 111.475 levantskih tolarjev. Zlatega denarja pa: 29.245 velikih in 361.556 navadnih cekinov. V vsem skupaj so tedaj nakovali 58 milijonov in 472.807 novcev v vrednosti 43 milijonov in 805.729 gold. 79 kr.

Z Dunaja 15. marcija. — V mojem zadnjem dopisu se je v poročilu o delovanju davkarskega odseka beseda vrinila, ki jako moti stvar. Poročal sem namreč o obravnavi postavave, katera zadeva koncesije in davek za prodajo žganja; za besedo „koncesije“ pa stoji beseda železnic, o kateri ne vem, kako je le sem vmes prišla.*) — Zatirati se ima pijančevanje z prodajo (ne samo za točenje) žganja v nezaprthi posodah žganjem po tej postavi tudi s tem, da se mora tudi za dobiti pri gospóski posebno dovoljenje (koncesija), tedaj ne bo zadostovalo — po dosedanem razlaganju obrtnijske postavave — prodajo žganja pri gospóski le oglasiti. Davkarski odsek pa žganjarsko postavavo še zmerom obravnava. V predzadnji seji budgetnega odseka se je mladi Plener spravil s posebno strastjo nad novega denarnega ministra Kriegsau-a ter mu omahljivost oziroma nezmožnost očital zato, ker ni hotel odločno izreči, ali naj se primanjka (deficit) letošnjega državnega proračuna pokrije z zlato rento ali drugače. Te Plenerjeve besede bile so signal levicarjem, po finančnem ministru udrihati od vseh strani, in zgodilo se je res tako v tem odseku, pa ponavljal se je enak glas v zbornici po poslancih Neuwirthu in Russu. Desnica se v ta strastni prepir ustavoverski v zbornici dozda ni vtikala in je glasovala po ministrovem nasvetu. Oficijozna časnika „Sonntags-Zeitung“ in „Montags-Revue“ sta pa Plenerju precej dobro posvetila, prvi rekoč, da poslanec Plener po Taaffe-u mu ponujanega trgovskega ministertva ni hotel sprejeti, temveč se takrat izrazil: „jaz bom ali finančni minister ali pa sploh ne bom minister, kajti „jaz sem rojen finančni minister!“ — „Montags-Revue“ pa uže piše danes o Plenerjevi „Financ-dinastiji“ še hujsje zabavljice. No, s takimi oholimi ustavaki pač ni moči desnici priti do mirnega skupnega delovanja! — Naučni minister Conrad je uže nekaj učinil v tihoti, kar je zeló pomenljivo in za prihodnjo spravo zlata vredno. Sekcijski šef Heider, duša Stremayerjevega germanizatorskega delovanja, je upokojen. Naj mu kmalu sledijo njegovi duševni bratje! — Naš velecenjeni deželni predsednik Kalina žalibog neki res pojde na Moravsko, — Bog daj, da mu pride vsaj dober naslednik! — Konec tedna pridemo na velikonočne praznike domú.**)

V Gorici 14. marcija. — Cesar in cesarica sta podarila veteranskemu društvu v Gorici za napravo zastave in za ustanovitev pomočnega zaloga 200 gld. — Sinoči smo imeli res velikansko bakljado, s katero je naš municipij izrazil meščanov veselje zavoljo zaroške cesarjeviča Rudolfa. Take izjave lojalnosti nam dobro dejo v Gorici. — Včeraj je bil tukaj — potovaje tod memo — novi katoliški škof Bulgarski (to je, Plodovinsko-Sredeški), monsig. O. Robert Menini Spletski (kapucin), državljan avstrijski. Bil je na Dunaji pri cesarji in ministrih, — povsod dobro sprejet. Pred 20 leti je Menini končal studije na vseučilišči dunajskem in postal praktikant pri vojaškem auditoriatu v Beču, pozneje je stopil v kapucinski red. Obiskal je v Gorici Nj. eks. g. nadškofa in pa grofa Chamborda. — Po večdnevni, za ta čas preveliki toploti smo imeli zdaj tri noči spet led.

Iz Vipave 13. marcija. (*Žalostne novice z nekaterimi veselimi.*) Kakor povsod, prešla je tudi pri nas v Vipavi dolgo trajajoča zima, katera se je pa danes zopet memo

*) Neljub tiskoven pogrešek.

***) In kaj nam prinesete za pirhe? Vendar ne kakih zaprtkov? Vred.

gredé nenavadno hudo oglasila, kajti danes imamo tako mrzlo burjo, da voda zmrzava. Stari ljudje take zime, kakoršna je bila letošnja, ne pomnijo. Lavorikovo drevje (lorber), oljke, smokve, še celo borovci so pozlebli, ter se vsled tega posušili. A vse to naj bi uže bilo, — škoda po vzehi teh rastlin ni izdatna, al vsa drugačna je škoda, katero je huda zima na vinski trti nam naredila. Koj po hudi zimi zapazilo se je po vinogradih, posebno pa po plantah, mnogo starih trt, od mraza razpokanih, toraj suhih. Zdaj pri obrezavanji se pa kaže, da žalibog! so tudi nerazpokane trte večinoma čisto suhe, mrtve. Sme se reči, da smo skoraj ob tri četrtine starih trt, ob polovico pa prav gotovo sploh. Mladim trtam bilo je prizanešeno, al mladih trt je primeroma celó malo. Blagor vinorejski šoli na Slapu, katera ima samo čisto mlade vinograde! — In tako je žalostna neovrgljiva resnica, da je za Vipavce dobra vinska letina za letos in tudi za dve do tri sledeča leta izgubljena, nemogoča. — Zimsko žito, kar se ga je vsejalo, prezimilo je dobro. Sadno drevje obljubuje sploh obilo ploda, — blagor toraj srenjam, ktere imajo dosti sadnega drevja! Mandelni in marelice uže cvetó. — Kakor so „Novice“ uže naznanile, vršijo se v Vipavi na korist stradajočim Vipavcem uže dve nedelji zaporedoma javna predavanja. Prvih dveh predavanj udeležila se je prav povoljna množica poslušalcev. Nadejati se je, da jih tudi pri poslednjih dveh manj ne bode, in da se bode tako precejšna svota za reveže nabrala. — Konečno naj še žalostno vest prijavim, da je naš obče spoštovani gosp. dekan Jurij Grabrijan zeló nevarno zbolel. Naj nam mili Bog starčka še ohrani!

Iz Železnikov. — Pri nas so bili 5. dne t. m. v občinsko starešinstvo izvoljeni: g. Janez Globočnik za župana, — za svetovalca pa g. Jos. Levičnik in g. Jos. Košmelj.

Iz Moravč 28. sveč. — Pri volitvi občinskega zastopa 25. dne u. m. je bil za župana izvoljen Janez Cirar, posestnik v Moravčah, — za svetovalce pa so bili izvoljeni: Karol Gril iz Moravč, Anton Kunavar iz Negastema, Peter Cirar iz Krašce in Luka Pirnat iz Tustaj.

Iz Ljubljane. — Pretekli teden so se podajale deputacije svétnih in duhovenskih oblastnij, deželnega odbora, mestnega odbora, trgovinske zbornice, družbe kmetijske itd. do namestnika c. kr. deželne vlade, čestitat o zaroki svetlega cesarjeviča Rudolfa.

— Iz zanesljivih virov nam dohajajo poročila z Dunaja, da naš visokospoštovani c. kr. deželni predsednik vitez Kalina pride za ces. namestnika v Brno na Moravsko na mesto pl. Possingerja, ki ima na mesto barona Conrada, zdaj naučnega ministra, priti za ces. namestnika na Dunaj. — 11. dne t. m. je vitez Kalina bil v audijenci pri Nj. veličanstvu. Kakor iz srca želimo našemu gospodu deželnemu predsedniku povišanje v službi, prav tako nam je pa tudi iz srca žal, da izgubimo zastopnika vlade, kateremu po pravici gre dandanes redki naslov poštenega moža „eines ehrlichen Mannes“, ki je ves čas dosledno ostal to, kar je o prihodu v Ljubljano obljubil, biti namreč nepristranskemu — objektivnemu.

— (*Družba kmetijska*) je poslednje dni prejela od sl. ministerstva kmetijstva dvoje dopisov, katera kažeta, da si vlada resno prizadeva, v življenje sklicati take zavode in naprave, po katerih bi se reja goveje živine po vseh deželah cesarstva tako pomnožila in povzdignila, da bi domače dežele toliko živine prirejevale, kolikor več je bodo potrebovale, ko se bode zaradi obrambe goveje kuge leta 1881. meja cesarskih dežel

za zmerom zaprla proti Rusiji in Rumuniji, ki ste dozdej vsako leto na milijone svojih goved prodali v dežele našega cesarstva. V enem pismu praša gosp. minister grof Falkenhayn družbo kmetijsko, kaj ona misli o ustanovitvi asekurance za govejo živino v vsaki deželi? ali naj bi bila asekuranca prostovoljna ali posilna? ali naj bi se asekurance osnovala za celo deželo skupaj ali le za posamezne okraje in okraje skupaj? kako naj bi vlada uplivala, da se ustanovijo dobre živinske asekurance? — Drugo pismo stavi družbi kmetijski 12 vprašanj, kaj naj bi kmetijski gospodarji in živinorejci sami počeli, da se pomnoži in zboljša govedoreja z ozirom na čas, ko se bodo meje med Rusijo in Rumunijo in pa Avstro Ogersko zaprle in ne bode več tuje goveje živine dohajalo v naše cesarstvo: kako namreč pridelovanje klaje pomnožiti, žita pa zmanjšati, — kako stelje več pridelati, — kako senožeti bolje oskrbovati, — kako dobra goveja plemena vpeljavati, — prepoved premlada teleta klati, — skrb za umno živinorejo, — premije za izrejo pitanih volov, — vpeljanje sejmov za pitano živino? O vsem tem in o še več drugih rečeh želi ministerstvo kmetijstva tudi od naše družbe, kakor od vseh drugih kmetijskih družeb, izvedeti dobrih nasvetov, da na njih podlagi potem prične daljšnje delovanje. Gotovo bi centralnemu odboru družbe kmetijske dobro došla poročila o tem: kaj naši živinorejci mislijo o živinski asekuranci? Po naših mislih bila bi taka asekuranca gotovo tako velika dobrota kmetijskim gospodarjem, kakor je asekuranca proti škodi ognja gotova dobrota hišnim gospodarjem; al posilna bi morala biti, to je, vsak lastnik bi svoja goveda moral zavarovati, kajti po tem bi tarifa celó majhna bila, in le taka asekuranca bode dobrotljiva naprava, katera ne bi težila nobenega gospodarja, če za malo krajcarjev zavarovanja dobi odškodnino, ko mu živina pogine.

— (*Iz seje deželnega odbora 5. marcija.*) Vsled dopisa nekega deželnega odbora se je pretresalo vprašanje zaradi naprave hiralnice v bolnišnici za take bolnike, ki so neozdravljivi, pa se tudi ne morejo kam dalje prepeljati; — razpravljalo se je, kaj je pri novi deželni norišnici na Studencu še treba dodelati in pripraviti, predno se bode odprla, in koliko bo treba za to norišnico še denarja, da se vse pripravi; — sklenilo se je, da se razpiše služba sekundarja v deželni bolnišnici z natečajem do 25. marcija.

— Za c. kr. okrajnega sodnika na Vrhniko pride gospod Karol Paeur iz Maribora, — za c. kr. okrajnega sodnika v Ribnico pa pride gosp. Franc Peharc iz Slovenje Gradca.

— (*Beseda v čitalnici.*) Jako interesantni program zadnje čitalniške „besede“ preteklo nedeljo je privabil nenavadno veliko število občinstva v dvorano; glavni magnet temu pa je bila igra na ameriškem harmoniju, v Ljubljani še malo znanem glasbenem instrumentu. Sceni iz Wagnerjevega „Lohengrin a“ in Gounod-ov „Meditation sur Faust“ ste bili res krasni točki današnjega večera. Arangement za harmonij, gosli in glasovir je za izraževanje raznih muzikalnih efektov kaj ugoden, posebno pa so Estey-Cottage-orglje donele tako velečastno in zopet tako milo, da smo koj pri prvih akordih od vseh strani čuli izraze občudovanja. Gosp. Alfredu Ledenigu gre res topla zahvala za prijazni prepust zanimivega harmonija, kakor je tudi burno ploskanje slavilo mojstersko njegovo igranje. Gosp. Vikt. Parma (gosli) in Josip Majar (glasovir) sta sodelovala pri teh točkah s tako sigurnostjo in spretnostjo, da je res bilo veselje; donela je zato vrlim igralcem burna pohvala.

Al tudi nad ostalimi točkami smo se jako radovali. Veitov lepi zbor „Praga“ peval je moški zbor v občno pohvalo. Med mešanima zboroma prikupil se je pa občinstvu posebno Försterjev „Ave Marija“; spremljeval je lepo Försterjevo kompozicijo na harmoniju gosp. A. Ledenig; ni bilo pred mirú, dokler se ni „Ave Marija“ v drugič pela. — Gospodu, ki je z veliko pohvalo deklamoval Prešernovega „Povodnega možá“, gre tudi zato priznanje, da si je dober predmet izbral za deklamacijo. — Kratka gluma „Sam ne vé kaj hoče“, se je igrala prav ognjeno; nastopile so v njej nekatere nove moči, katere še večkrat videti na čitalničnem odru prav srčno želimo.

— (Likvidacijski odbor „banke Slovenije“) je razpisal občni zbor delničarjev na 20. dan aprila popoldne ob 4. uri v dvorano čitalnično.

— V Idriji je 13. dne t. m. umrl dr. Gerbec, c. k. rudarski zdravnik v pokoji, 75 let star.

— (Po ruski lan), kdor še ni prišel v pisarnico družbe kmetijske, naj pride nemudoma, sicer se bo oddal drugim.

— Več lotov dobrega in zdravega semena sviloprejk ima na prodaj čast. gosp. Martin Tomec, župnik na Suhoru, pošta Metlika na Dolenjskem. Kdor ga želi, naj se blagovoljno obrne do njega.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V četrtek 11. dne t. m. je cesar sprejel deputacijo državnega zbora, ki mu je prišla čestitat o zaroki cesarjeviča Rudolfa. Deputacija zbornice poslancev je obstajala iz predsednika grofa Coronini-a in obeh podpredsednikov dr. Smolke in barona Goedel-Lannoy-a. Grof Coronini je povdaril v svojem nagovoru, da so narodi avstrijski in njih zastopniki v državnem zboru z iskreno radostjo sprejeli novico o zaroki cesarjevičevi in da zbornica poslancev mu je dala nalog, na podnožju prestola razodeti ona čustva narodov in narodnih zastopnikov. Presvitli cesar je preprijazno sprejel pozdrav predsednikov rekši, da ga srčno veseli izraz predsednikov ter dostavil, da je cesarjevič prav po svojem srcu svobodno si izbral soprogo; nikdo ni na-nj uplival. Cesar je izrazil nado, da ta zveza ne bode utemeljila samo srečo cesarjevičevo, temuč tudi srečo države. Potem se je cesar z deputacijo razgovarjal o družih zadevah. — Nevesta cesarjevičeva je, kakor smo uže zadnjič poročali, hči kralja belgiškega, njena mati, kraljica belgiška, pa je hči rajncega avstrijskega nadvojvode in ogerskega palatina (kralja-namestnika) Josipa. Ona slovi kot ena najlepših princesinj, je pa poleg tega neki tudi duhovita in znanstveno izobrazena. Cesarjevič Rudolf se je pred dvema letoma seznanil z njo na velikem svojem potovanji. Kdaj bo poroka, še ni znano.

— Zbornici poslancev je bila 10. dne t. m. peticija občine Suhorske v okraji metliškem izročena za zidanje železnice iz Ljubljane v Karlovec, da bi siromaško ljudstvo na Dolenjskem s tem zidanjem si kaj prisluzilo. V isti seji so bile tudi od več dolenjskih občin prošnje izročene, da bi se §. 17., lit. f. patenta za pahišno kramarstvo ne premenil, kajti če bi se Kočevarjem in nekaterim drugim dolenjskim občinam prepovedalo ali zeló omejilo pahišno kramarstvo (hausiranje), pridejo potem popolno na beraško palico.

— V zbornici poslancev je bila te dni na vrsti Arelska železnica. Več govornikov, med njimi

teržaški poslanec Teuschl. Poljak Hausner je pravo zadel, ko je rekel, da brez te železnice smo od Nemčije odvisni, tako materjalno, kakor politično; če bo pa ta železnica gotova, znamo Francozom roko podati, in se tudi v vojnem oziru z njimi zvezati. V tem hipu, ko Nemeč čez Gothard podá Lahu roko, podamo jo mi čez Arel Francozom. Tržaški poslanec Teuschl je tožil, da se Trst preveč zanemarja, in da bo ta železnica Trstu le škodovala; nek nemšk poslanec pa mu je dobro odgovoril, da so tega Tržačani sami krivi, ker ne znajo kupčevati, tako, da jim Hamburg že v Ljubljani konkurenco dela. Sicer pa bi moral priti v Tržačane ves drug (avstrijsk) duh, ako hočejo, da bi jih država povsod protežirala. Železnica bo stala blizo 35 milijonov. To je res velika svota; pa trpeti jo moramo, ker je železnica v gospodarskem in političnem oziru jako važna.

— Strašansko rogovilijo zdaj tukajšnji judovski časniki in vseh mogočih sredstev se poslužujejo, da bi razdjali edinost desne (naše) stranke ali pa vrgli ministra Taaffe-a. „Da kocht es im journalistischen Hexenkessel — piše se „Politiki“ z Dunaja — um entweder die Rechte zu sprengen oder Graf Taaffe zu stürzen“. Res: s tako družino v državnem zboru mora propasti parlamentarizem avstrijski!

Tirolsko. — Na Predarelskem je bilo veliko veselje, ko so izvedeli, da je državni zbor sprejel postavo o zidani arelske železnice. Streljalo se je povsod z možnarji in godbe so igrale. — Kdaj se bodo smeli tudi Dolenjci enacega dogodka veseliti?

Laško. — V italijanskej zbornici je bivši minister Visconti Venosta ostro grajal vnanjo italijansko politiko. Dejal je mej drugimi to, da, ako se hoče imeti zanesljive sosede, naj bode vsak najprej sam zanesljiv sosed. Vlahi naj si to dobro zapamtijo.

Rusija. — Loris-Melikov postopa z nihilisti energično in previdno. Drentelen, dosedajni načelnik tretjega oddelka (policije) je moral odstopiti.

Nemčija. — Nemška vlada se izgovarja, da je za to morala pomnožiti vojno, ker Francozi svojo mejo proti Nemčiji grozno vtrjujejo. Vse bojda mrgolí trdnjav, in vse je nasejano s kanoni, tako da je ni steze, po kateri bi se moglo brez nevarnosti čez mejo priti.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 17. marcija.

V debati zarad legaliziranja so Adamek, Magg in Fuchs ministra prava (Stremajerja) prav krepko zavrnili. Zdaj je razgovor o podaljšanji davka, Klam in Kriegsauer se izvrstno držita. Najbrže bo danes daljno pobiranje davka dovoljeno.

Listnica vredništva. Gosp. G. P. na Sl: Prejeli; hvala! Prihodnjič začnemo.

Žitna cena

v Ljubljani 10. marcija 1880.

Hektoliter: pšenice domače 10 gold. 56 kr. — banaška 11 gold. 80 kr. — turšice 6 gold. 80 kr. — soršice 8 gold. 99 kr. — rži 6 gold. 99 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 20 kr. — ajde 5 gold. 39 kr. — ovsa 3 gold. 57 kr. — Krompir 3 gold. 93 kr. 100 kilogramov.